

KAN MUSCA PUMILIONIS BIERKANDER VARA IDENTISK
MED SENARE FÖRFATTARES LIKA BENÄMDA ART
AF SLÄGTET OSCINIS?

FRAMSTÄLLNING VID ENTOMOLOGISKA FÖRENINGENS

SAMMANKOMST DEN 2 MARS 1888

AF

SVEN LAMPA.

Det kan visserligen synas förmätet af mig, som icke är specialist uti ämnet, att ens ifrågasätta något sådant, som att BIERKANDERS *Musca Pumilionis* icke skulle vara den samma som den, hvilken FALLÉN, ZETTERSTEDT m. fl. sedermera tillagt detta namn, utan långt hellre den af MEIGEN år 1830 beskrifna *Chlorops Taenopus* eller möjligen någon annan, med denna närstående art. Det är heller icke min mening att nu vilja påstå något annat, än att BIERKANDERS och ZETTERSTEDTS *Musca (Oscinis) Pumilionis* måste vara tvänne olika arter, samt att det kan bero på vidare forskningar, huruvida man icke till sist måste antaga, att BIERKANDERS och MEIGENS ofvannämnda båda arter i själfva verket äro en och samma.

Det är i första rummet BIERKANDERS beskrifning på så väl själfva flugan som dess metamorphos och lefnadssätt, hvilken ingaf mig tanken härpå, och sedermera styrktes min förmodan ännu mer genom det rön angående kornflugans äggläggning, som jag förliden höst kom att göra. En noggrann beskrifning på ett djurs lefnadssätt kan en och annan gång lemna ett vida säkrare

utslag angående dess rätta artnamn, än en så kort och diagnosartad beskrifning, som vanligen bestods de flesta djurarter under föregående århundrade. Hvad BIERKANDER beträffar, var han en mästare för sin tid uti att beskrifva skadeinsekters lefnadssätt och kan nästan gälla som en föresyn i den vägen ännu i dag; men hans artbeskrifningar kunna däremot lemna något öfrigt att önska, emedan han, liksom de flesta samtida, icke räknade så noga med petitesseer, som LINNÉ på ett ställe säger.

Vid genomläsningen af BIERKANDERS uppsats, som är intagen i Vet. ak. handlingar för år 1778, erfar man, att den af honom s. k. »rågdvergsmasken» är en liten fluglarv, som från hösten till följande vår lefver inuti rågplantor och härigenom hindrar deras hufvudstammar eller stjälkar att normalt tillväxa. De angripna plantorna få därigenom ett dvärgartadt eller förkrympt utseende och uppnå sällan en höjd af mer än från en till tre tum. Dessa larver voro ännu den 23 april mycket små, men blefvo en månad senare eller omkring den 25 maj fullväxta och färdiga att undergå förpuppning. Den 12 juni började flugor utkomma ur pupporna, alltså vid ungefär samma tid, då vår vanliga kornfluga under gynnsamma väderleksförhållanden brukar pläga framkomma. Beskrifningen på larver och puppor kan här förbigås, emedan den troligen passar för snart sagdt hvilken Chloropsart som helst, men den, som rör själfva flugan, torde böra anföras, på det jämförelse med senare författares må kunna ega rum. Den har följande lydelse:

»Flugan är något öfver 1 linea lång, hufvudet gult, ögonen svarta. Nacken har en svart triangel. Antennerna svarta, äro en liten knyl, ifrån hvilken utgå några hår. Bröstitet på ryggen svart, hvarest längs efter gå två små gula linier, nederst åt magen är en gul fläck, som liknar en halfmåne (»scutellen»). Bröstitet är inunder gult. Vid framfötterna sitta två svarta fläckar. Magen är på ryggen svart, inunder gul, har 4 ringar. Vågstängerna hvita. Vingarne lysa af röda och gula färger, räcka litet utför kroppen. På fötterna äro lederna närmast kroppen gråaktiga och de yttersta svarta.

Musca pumilionis torde denna fluga få kallas».

Sedermera, uti Vet. ak. handlingar för år 1789, omtalar nyss anförde författare, att äfven på kornet anträffats en mängd flug-

larver, hvilka, enligt beskrifningen, skadade ax och strå alldeles på samma sätt, som den vanliga kornflugan plägar göra. Den 10 augusti började flugorna utkläckas och »sågs» — säger BIERKANDER — »det vara samma fluga som år 1778 sid. 240 är af mig beskrifven, såsom den der något förderfvar rågen, men så tyckes nu hennes egentliga göromål vara att skada kornet». Efter en hop larver, som intagits och förvarats i glasburk, erhöll han slutligen såväl flugor som två arter parasiter, af hvilka den ena, att döma efter den korta beskrifningen, torde varit *Coelinus niger* och den andra, enligt B:s egen åsigt, *Pteromalus muscarum*.

Emot det påstående, att de båda slag af flugor, som uppträdde på olika tid, och hvars larver angrepo skilda sädeslag, tillhörde samma art, kan visserligen den invändning göras, att misstag kunnat ega rum, oaktadt BIERKANDER dokumenterat sig såsom en skicklig iakttagare. Jag vill därför icke fästa mig så mycket därvid, utan förnämligast hålla mig till beskrifningen på rågdvärgsflugan och dess lefnadssätt. Hvad den 1789 omnämnda kornflugan beträffar, kan man angående beskrifningen på dess lefnadssätt knappast begära större tydlighet, för att icke genast misstänka, att här varit fråga om densamma, som under sista tiden hos oss blifvit så mycket omtalad och uppmärksammas.

Vilja vi rådfråga senare författare för att söka få visshet om, hvilken BIERKANDERS *Musca pumilionis* egentligen är, så erhålles intet tillfredsställande svar, utan vanligen tvärtom. Ut i Act. Soc. Linn. 2:a bandet å sid. 78 finna vi en uppsats jämte figurer (å tab. 15), hvaruti WILLIAM MARKWICK utförligt omnämner, att han i hvetebrodd på hösten funnit larver, som starkt angripit de unga plantorna. Utur sex skadade plantor, som upp togos och förvarades inne, utkommo lika många flugor, nämligen blott en ur hvarje, ett förhållande, som mycket påminner om kornflugans sommargeneration. Emedan de å åkern befintliga hvetepantornas rötter icke skadats af larverna, uppsköto från dem sedermera nya skott, hvilka lemnade en vacker hveteskörd, och blott en del af fältet var angripen, nämligen den, där sådden blifvit tidigast verkställd. Får man döma efter figuren, torde den fluga, den framställer, vara en verklig *Chlorops* MACQ. och icke en *Oscinis*-art, men utförandet är sådant, att man ej kan fästa

sig mycket vid densamma, ty just de småsaker, som nu utgöra viktiga kännetecken på de olika arterna, hafva antagligen af författaren eller artisten blifvit förbisedda. Den triangelformiga och med nacken hopflytande svarta fläcken på hjässan är dock ganska tydlig. Uti ett tillägg af T. MARSHAM omnämnas BIERKANDERS iakttagelser, och uttalas den öfvertygelsen, att de båda författarne haft att göra med en och samma art.

FABRICIUS upptager *Oscinis pumilionis* uti sin »Systema Antliarum» af år 1805 å sid. 216, men lemnar en beskrifning, som är mycket kortare och svårare att tyda än BIERKANDERS, och säger sig ej riktigt känna arten. Han anser den stå mycket nära sin *lineata*, och skall man döma efter hans beskrifningar, torde båda dessa hänvisa till en och samma art. Angående lefnads sättet upplyser han därom, att larven till *lineata* vistas i kornstrån, hvilkas ax den alldeles förstör, och att BIERKANDERS *pumilionis* lefver i stjälkarne af råg och hvete. Under beskrifningen på *O. pumilionis* citerar FABRICIUS såväl Act. Soc. Linn. som BIERKANDER. I följd af ofvanstående, samt den omständigheten, att jag vid Eknö under förliden höst fann kornflugeägg på rågbrodden, skulle man ej utan skäl kunna antaga, att BIERKANDER beskrifvit vintergenerationen och FABRICIUS sommargenerationen (under namn af *lineata*) till en och samma art.

Uti »Oscinides Sveciae» af år 1820 beskrifver FALLÉN utförligare en *Oscinis pumilionis* och åberopar BIERKANDER, utan att hafva sett något typexemplar, men har otvifvelaktigt haft för sig en helt annan art; ty följande ord: »vertice . . . macula stemmatum nigra, opaca? Antennæ pallidæ, apice nigræ. Pedes pallidi, femoribus interdum nigris vel nigro-maculatis. Tarsi extus obscuri», öfverensstämma icke väl med BIERKANDERS: »Nacken har en svart triangel. Antennerna svarta. På fötterna äro lederna närmast kroppen gråaktiga och de yttersta svarta». Ännu tydligare framstår detta genom ZETTERSTEDTS utförligare beskrifning uti »Diptera Scandinaviæ» Tomus septimus af år 1848, sid. 2662. Han säger nämligen: puncto verticis (loco ocellorum) parvo libero nigro. Antennæ luteæ, superne ad originem setæ macula obscura». Flygtiden, juni och juli, öfverensstämmer icke heller med den, BIERKANDER uppgifver.

MEIGEN synes anse FABRICII *Oscinis lineata* och *pumilionis*

som samma species, emedan de båda namnen upptagas af honom såsom synonyma (1830), men hvarken BIERKANDER eller FALLÉN citeras. SCHINER sammanslår dem äfven med sin *lineata* uti »Fauna austriaca» (1864), men det Bierkanderska namnet bibehålles för FALLÉNS och ZETTERSTEDTS art, ehuru med orätt, som jag tror mig hafva visat. FALLÉNS *Oscinis pumilionis* måste under alla förhållanden byta om namn och torde kunna få bibehålla det, ZETTERSTEDT föreslår, nämligen *Oscinis* eller, enligt nyare förf., *Ziphonella pumilio*, emedan STÆGERS *variegata* blott är ett brefnamn.

MEIGENS beskrifning på sin *Chlorops taeniopus* passar förträffligt på vår kornfluga, och skulle båda verkligen befinnas tillhöra en och samma art, hvilket framtida undersökningar nog till sist skola kunna afgöra, torde den förra komma att sammanslås med BIERKANDERS *Musca pumilionis*. Att MEIGEN icke känt till denna sistnämnda, är tämligen tydligt, och genom FABRICII och FALLÉNS beskrifningar kunde han naturligtvis icke bilda sig något klart begrepp om dess verkliga utseende. Alla författare, som trott sig beskrifva den rätta *Musca pumilionis*, hafva naturligtvis tillagt henne det af BIERKANDER uppgifna lefnadssättet, om det ock varit fråga om en helt annan art. Uti FALLÉNS typsamling, som nu tillhör och förvaras uti härvarande riksmuseum, äro flera exemplar insatta under namn af *Osc. lineata*, hvilka icke alla tillhöra samma art. De flesta, af F. såsom hufvudform ansedde, äro dock enligt min öfvertygelse genuina *Chlorops taeniopus* MEIG. ZETTERSTEDT synes likväl icke varit af denna åsigt, eftersom han under *taeniopus* säger: »*Oscinis lineata* FALL. *Oscin.* 4, 2, var., secundum specimina in museo Ejus asservata».

Af den stora myckenhet arter, som inrymmas uti gruppen *Oscinides*, lefva de flesta troligen i gräsväxterna under larvtilståndet, men metamorphosen och lefnadssättet äro ännu endast föga kända. Observationer härutinnan saknas visserligen icke, men många af dessa äro nästan värdelösa, eller egnade att blott förorsaka konfusion, emedan fullständig sakkännedom saknats vid artbestämningen. Då många af arterna äro för oss skadliga, ett par eller kanske flere till och med i hög grad, så faller af sig själf, att alla sådana iakttagelser, som kunna vidga vår kännedom om dem och deras lefnadssätt, måste helsas välkomna såsom

varande af både vetenskapligt värde och till allmän nytta. Hvad den namnkunniga kornflugan särskildt angår, äro hennes lifsförhållanden kanske mest studerade och beaktade, men detta hindrar ej, att man ännu måste erkänna, att flera frågor angående dessa under alla omständigheter, för närvarande icke kunna nöjaktigt besvaras.

Af särskildt intresse för tillfället vore, om denna vår, under sista dagarne af maj eller de första i juni, landtbrukare å skilda orter, eller andra för saken intresserade personer, ville göra sig den mödan att ute å fältet undersöka råg- och hveteplantor, för att, om några dvärgartade sådana påträffas, därom underrätta mig, eller ännu hellre genom posten sända några dylika, medan de äro färska. Kostnaden härför blir högst obetydlig, helst om sändningen får betraktas som »prof utan värde», hvilket jag antager såsom gifvet. Om det sedermera lyckas att från sådana strån erhålla utbildade flugor, och man får dessa till arten säkert bestämda, kan ett eller annat spörsmål nöjaktigt besvaras, och upplysningar vinnas angående skadedjurets utbredning. Man har hittills antagit, att icke en enda, utan kanske flera arter uppträda på enahanda sätt och förorsaka skada, men några fullt tillförlitliga bevis härför har jag ännu ej sett, emedan stor förvirring varit rådande angående dessa arters rätta namn. Genom en dylik undersökning i större skala, som jag nu föreslagit, skulle alltid någon väl behöflig upplysning kunna vinnas.

De kornflugor, som utkommit från i tillslutna kärl förvarade kornax och instängdes i ett terrarium förliden augusti, afsatte många ägg på där uppkomna råg- och hveteplantor, äfvensom å bladen af inplanterad *Triticum repens*, dock, som det tycktes, i mindre antal å sistnämnda växt. Sädesplantorna gulnade sedermera efter hand, samt äro nu, i mars månad, nästan försvunna från jordytan och hafva troligen gått under, dels genom larvernas närvaro och dels emedan terrariet förvarats i varmt rum. De flesta larverna hafva troligen dött af brist på föda, men en fullbildad fluga framkom likväl och varseblefs den 8 sistslidne februari spatserande på glasrutan inne uti terrariet. De nykläckta larvernas beteende vid inträngandet i bladslidorna lyckades jag dock icke iakttaga.

Under håfning efter kornflugor å en timotejäker förliden augusti erhöles i mängd en större art *Chlorops*, som uppehöll sig bland timotejen sannolikt för att lägga ägg antingen på denna eller ock å där ymnigt växande plantor af *Triticum repens*. Arten har befunnits vara *Chlorops laeta* MEIG. och ansågs af ZETTERSTEDT för rar.

RÉSUMÉS.

(Page 34 du texte.)

SVEN LAMPA mentionne que *Oscinis pumilionis* de FALLÉN et de ZETTERSTEDT n'est pas identique avec *Musca pumilionis* de FABRICIUS et de BIERKANDER, mais une toute autre espèce. Il croit que des observations de l'avenir sur la vie des Oscinides probablement montreront qu'il a raison dans sa supposition que non seulement *lineata* de FABRICIUS mais aussi *taeniopus* de MEIGEN est identique avec *Musca pumilionis* de BIERKANDER.
